שכבה מופרעת

אמנות עכשווית מאת **זוהר גוטסמן**
באגף לארכאולוגיה

ב"שכבה מופרעת" מתערב זוהר גוטסמן בתצוגת הקבע של האגף לארכאולוגיה, מציב בחלליה השונים שבעה פסלים עכשוויים, ומציע קריאה חדשה של התצוגה. קריאה, שמשבשת את רצף הזמן הליניארי שהתצוגה בנויה לפיו, מסירה את החיץ בין תקופות, תכנים ושיטות עבודה, וכך מרחיבה את גבולות השיח על ארכאולוגיה, היסטוריה ותולדות האמנות. זוהי הפעם הראשונה בתולדותיו שהאגף לארכאולוגיה מארח תערוכה של אמנות עכשווית. שם התערוכה מאזכר מצב שקורה לעיתים באתר ארכאולוגי שבו פריטים משכבה היסטורית אחת מתגלים בשכבה היסטורית אחרת ועלולים לשבש את פענוחה.

אהבתו של גוטסמן לארכאולוגיה והתפעמותו מן האוסף העשיר והייחודי של מוזיאון ישראל הן שהולידו לפני שנים אחדות את תחילתו של מסע מרתק, שהגיע עתה, עם הצגת התערוכה, אל שיאו. הפסלים גדולי־הממדים, שנוצרו במיוחד למקום, הם תוצאה של מחקר חומרי ורעיוני של פריטי האוסף, של שהות בחללי התצוגה והתבוננות במוצגים ושל דו־שיח פורה עם אוצרי האגף. אופי התצוגה והנרטיבים השזורים בה הציתו את דמיונו של גוטסמן ואת רצונו לייצר מבט חדש ורענן על האוסף המוכר. כל פסל בתערוכתו מגיב על מוצג מסוים או על כמה מוצגים שהוא מצא בהם עניין מיוחד ועורך דיאלוג עם הקשריהם ההיסטוריים והתרבותיים ועם סגנונם, האיקונוגרפיה שלהם ושימושיהם השונים.

גוטסמן מתמקד בעשייתו האמנותית בפיסול ובמיצב, מפרק ובוחן את המדיומים האלה ונסמך על ידע נרחב. בתוך כך הוא נדרש לסוגיות של איזון, ממדים, צורות ומשקל, מערבל במכוון רעיונות ונרטיבים עתיקים וחדשים, מעמת את ההיסטורי עם העכשווי ואת היומיומי עם הנשגב. בעבודותיו הוא נוקט טכניקות ממורשת הפיסול העתיק ומפסל באבן, שיש, עץ ועצם, המתכתבים עם החפצים הארכאולוגיים, כדי להעצים את הדמיון (וגם את השוני) בין הזמנים. לצד אלה הוא משלב גם טכניקות וחומרים עדכניים שמשמשים באמנות עכשווית. פסליו שופעים סתירות פנימיות ולעיתים גם פרדוקסים אבסורדיים, המערערים על מהות הפסל עצמו וחותרים תחת מוסכמות הקאנון האמנותי.

ב"שכבה מופרעת" הוא נוטל לעצמו חירות לפרום את הנרטיב המובנה של תצוגת הקבע, ויוצר פסלים היברידיים ועל־זמניים שאוצרים בתוכם חיבורים אלכימיים ואנכרוניסטיים. הפסלים עומדים בזכות עצמם ובה־בעת מתייחסים למוצגים שהם שולבו ביניהם, כאילו היו ממצאים ארכאולוגיים. מבט נוסף, ממוקד ומעמיק, חושף את ההבדלים והפערים המכוונים שבין העבודות העכשוויות לממצאים הקדומים, את המפגשים הבלתי צפויים ולעיתים אירוניים ביניהם, ואת המתח, הצרימה וחוסר ההלימה שמגולמים בהתערבות במערכי התצוגה.

מעבר לדמיונם החומרי והסגנוני למוצגים הארכאולוגיים, מציעים הפסלים גם אמירה אישית – בביקורת נוקבת או בהומור מושחז – על התקופה שבה אנו חיים כעת. כולם עוסקים בדרך זו או אחרת בטבע האדם, על צרכיו ויצריו הקמאיים ועל החולשות הטבועות בו: חיפוש אחר משמעות והגנה, אדנות כלפי הטבע, רדיפת בצע, כוח ושררה, ופחד מן הזר והשונה, וכן בסוגיות מתחומי הארכאולוגיה ותולדות האמנות: העתקה, שחזור, זיוף, הפריה הדדית וניכוס תרבותי.

סאלי הפטל נוה וטלי שרביט

חוזר חלילה, 2022

אבן־גיר "חלילה", קונסטרוקציית מתכת ועגלת משטחים, 100X405X218 ס"מ

העבודה הפותחת את התערוכה היא מיצב שמתאר פעולה שגרתית במוזיאון: הובלת תבליט מן המחסן אל חללי התצוגה. התבליט ה"עתיק" מונח על עגלת שינוע, כאילו נעזב לרגע על ידי עובדי המוזיאון שיצאו להפסקה.

התבליט גדול־הממדים נעשה בהשראת שני תבליטי קיר מאשור (היום: צפון עיראק) המוצגים באגף לארכאולוגיה - אחד, מן המאה ה־9 לפני הספירה, מתאר טקס סמלי של האבקת עץ תמר, ובשני מן המאה ה־7 לפני הספירה מתואר כיבוש לכיש בידי המלך סנחריב בנינווה. בנוסף, העבודה מתכתבת עם תבליטים אחרים שנתגלו בארמון סנחריב, ובהם מתוארת העברתם של פסלי למאסו קולוסאליים מן המחצבה אל הארמון. הלמאסו היו יצורים על־טבעיים מגוננים, בעלי גוף פר או אריה מכונף וראש אדם. העברתם לארמון נעשתה לפי התבליטים העתיקים בידי המוני סבלים. אלה הוחלפו בתבליט של גוטסמן בסַבּל אחד הנושא את הפסל העצום לבדו.

סביב יצור הכלאיים סיתת גוטסמן בשפה האכדית, שבה כתבו האשורים, את המילים "(הוא) גורר שוב ושוב" *(na-ad-da-ad ish-ta-)*. הצירוף, שחוזר עשרות פעמים בכתב היתדות, מקיף את הדמות - הד למקצב המונוטוני של סימני מכות האזמל הנראים סביבה. הקלות היחסית שבה מעבירים עובדי המוזיאון את התבליט מנוגדת למטלה הסיזיפית של הסבּל היחיד, ועגלת השינוע העכשווית מייתרת את מאמציו ומעצימה את האירוניה וחוסר התוחלת שבפעולתו הבלתי אפשרית.

צמדים של פסלי למאסו שמרו על המעברים בארמונות אשור המפוארים, ומוצגים כיום במוזיאונים החשובים בעולם. בגרירת הלמאסו לעבר הכניסה לאגף לארכאולוגיה, אגב ניסיון לאמץ את כוחו המגונן במקומו החדש, מבקשת "חוזר חלילה" לרמז על ההיבט הקולוניאליסטי שבניכוס שרידי הציוויליזציות הגדולות על ידי המערב במאה ה־19 ובראשית המאה ה־20.

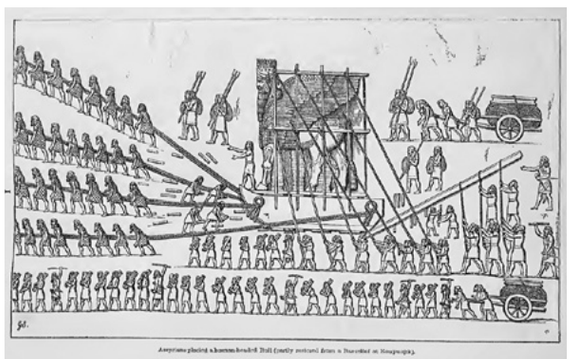

העברת פסל למאסו
איור של תבליט קיר בנינווה, אשור (היום: צפון עיראק), 703-695 לפני הספירה בקירוב

תבליט קיר (פרט)
כלח (תל נמרוד), אשור (היום: צפון עיראק), ימי אשורנצירפל השני, המאה ה־9 לפני הספירה, בהט
מוזיאון ישראל, ירושלים: מתנת הברון והברונית אדמונד דה־רוטשילד, פריז
אולם התרבויות השכנות < המזרח הקדום

תבליט לכיש (פרט, העתק)*
נינווה, אשור (היום: צפון עיראק)
ראשית המאה ה־7 לפני הספירה
רשות העתיקות
*התבליט המקורי שמור במוזיאון הבריטי, לונדון
אולם ישראל בימי התנ"ך

לקום מחר בבוקר, 2022

אבן־גיר וצבענים, 25x150x200 ס"מ

אולם בשחר התרבות

תקופת האבן, לפני 1.5 מיליון שנה— 11,500 שנה
התקופה הנאוליתית, לפני 11,500— 6,500 שנה
התקופה הכלקוליתית, לפני 6,500— 5,500 שנה

לוח האבן מדמה קבורה פרהיסטורית, כמו קבורת האישה עם הכלב לפני 14,500 שנה וקבורת הנער עם קרני האייל לפני 92,000 שנה המוצגות באולם סביב. אלא שהתבליט מוצג ניצב, שלא כדרך הקבורה הטבעית, ומבט נוסף בו מגלה כי מה שנדמה כממצא פרהיסטורי הוא למעשה "מאובן קבורה עתידני" של אדם בן ימינו מוקף גולגולות בעלי־חיים, שסכנת הכחדה חמורה מרחפת מעליהם.

הקבורות הקדומות מספרות על היחסים הקרובים ששררו בעידן הפרהיסטורי בין האדם לטבע ועל חלקם המשמעותי של בעלי־החיים בחיי היומיום שלו וכן בעולמו הרוחני ובטקסי הקבורה. עצמות גור הכלב שנקברו לצד שלד האישה מלמדות לא רק על הקִרבה ביניהם אלא גם על ראשית ביות בעלי־החיים לטובת בני־האדם, שכן באותה תקופה החל האדם להשתמש בכלב לציד ולשמירה.

ובימינו - עידן האַנְתְרוֹפּוֹקֶן שאנו חיים בו מתאפיין בהשפעה אנושית חסרת תקדים על כדור הארץ בדמות ציד בלתי מבוקר, זיהום סביבתי, כריתת יערות ועיבוד יתר של האדמה, במשבר אקלים ובשינויים אקולוגיים דרמטיים המאיימים על קיומם של בעלי־חיים (מדי שנה נכחדים כ־5,000 מינים). ברוח זאת, ממדי הדמות בלוח האבן והצבתו החזיתית מדגישים את יחסו האדנותי של האדם כלפי הטבע ואת ביות בעלי־החיים שחרג מזמן מגבולותיו, ומעצימים את הסכנה הכרוכה בכך.

קבורת אישה עם כלב
(יציקה מן המקור)
עינן, התרבות הנטופית, לפני 14,500 שנה
מוזיאון ישראל, ירושלים: מתנת המרכז הצרפתי למחקר פרהיסטורי בירושלים
אולם בשחר התרבות

קבורת נער עם קרני אייל
(יציקה מן המקור)
מערת קפזה, התרבות המוסטרית, לפני 92,000 שנה
מוזיאון ישראל, ירושלים: מתנת המרכז הצרפתי למחקר פרהיסטורי בירושלים
אולם בשחר התרבות

נופל וקם, 2022

בזלת, 53x90 ס"מ כל אחד

שני גושי בזלת מסותתים בדמות בובת המשחק "נחום תקום" מרכיבים את העבודה – זכר ונקבה – מעוטרים בדגמים וסמלים השאולים מייצוגי האלים והאלות ומפריטים טקסיים אחרים המוצגים סביב, אשר שימשו בפולחן הדתי שהיה נהוג בכנען באלף השני לפני הספירה. דתם של העמים השונים שישבו כאן היתה צירוף של מסורות מקומיות והשפעות מן החוץ, והם האמינו באלים רבים שהופקדו על כל תחומי החיים, לרבות איתני הטבע.

תכונתה הייחודית של בובת המשחק טמונה בתנועתה: בכל פעם שהיא נופלת על צידה, היא שבה ונעמדת. ההכלאה בינה ובין דמויות האלים שסמליהם מעטרים את הפסלים היא מטפורה למחזוריות הרעיונות והאמונות בין תרבויות האזור, ולמעגלי הבנייה והקריסה של ערי־הממלכה, ואף לשקיעת המעצמות הגדולות של המזרח הקדום ב־1200 לפני הספירה בקירוב, שבעקבותיה עלו על בימת ההיסטוריה ראשוני הישראלים.

המרת הפלסטיק בבזלת אינה רק הד לנוכחותה השלטת של האבן השחורה באולם, אלא אמצעי להבליט את הפער בין החזות המשעשעת והקלילה של בובת הצעצוע ובין החרדה שמתעוררת עם נפילתה. הפסלים שנוצרו בדמות בובת המשחק הילדותית מוצגים כעת כאילו היו מושאי הערצה ופולחן בעלי משמעות רוחנית.

שחזור "מקדש המצבות"
חצור, המאה ה־14 עד ה־13 לפני הספירה, בזלת
רשות העתיקות
אולם ארץ כנען

צלמית אישה עירומה מקפריסין
דיר אל־בלח(?), המאה ה־13 לפני הספירה, חרס. מוזיאון ישראל, ירושלים: מתנת לורנס ווילמה טיש, ניו־יורק, רוכשי אוסף דיין
אולם ארץ כנען

פסל אל הסער על גב פר (פרט)
מקדש האורתוסטטים, חצור, המאה ה־15 עד ה־13 לפני הספירה, בזלת
רשות העתיקות
אולם ארץ כנען

אגן נסך מגולף בעיטור סלילים
מקדש האורתוסטטים, חצור, המאה ה־15 עד ה־13 לפני הספירה, בזלת
רשות העתיקות
אולם ארץ כנען

המִפְלָט האחרון, 2022

עץ ארז הלבנון, עצמות גמל שנמצאו, צבעים, לאפיס לזולי, אבני אודם ועלי זהב, 163x84x176 ס"מ

אולם ישראל בימי התנ"ך
תקופת הברזל, 1200—586 לפני הספירה
התקופות הבבלית והפרסית, 586—332 לפני הספירה

כיסא מפלט של מטוס קרב F-35, מפוסל בעץ ומעוטר בשיבוצי לוחיות עצם מגולפות, הוא הגרסה העכשווית של גוטסמן לכס המלכות העתיק, שהיה סמל למעמדו הרם ולכוחו הבלתי מעורער של השליט, בין שהוא אל ובין שהוא בן־אנוש. צורת כיסאות המלכות העתיקים מוכרת בעיקר מתיאוריהם באמנות העתיקה. דוגמה מרהיבה לכך היא הכס המפואר המתואר על לוחית שנהב שהתגלתה בארמון מגידו. על הכס המעוטר בדמויות ספינקס יושב שליט כנעני ורגליו נחות על הדום.

לוחיות העצם המשובצות ב"המפלט האחרון" מקבלות את השראתן מיצירות השנהב המגולף מן המאה ה־9 עד ה־8 לפני הספירה, כגון "עץ הדקל המקודש" ו"האריה הרובץ" ששובצו ברהיטי העץ ופיארו את קירות חדר הכס בארמון של בירת ממלכת ישראל בשומרון. מפאת נדירותם היו שיבוצי השנהב יקרי־ערך, והשימוש בהם - עדות לעושרם ופארם של ארמונות ממלכת ישראל ושל הממלכה כולה. בעיני הנביא עמוס (ו: ד) סימלו "מיטות השן" את ההסתאבות והשחיתות שפשתה בחברה הגבוהה בישראל.

כיסא המפלט ניצב כאלגוריה מקיאוולית לאמות המוסר של השליט ומעורר מחשבה על כשרות השלטון ורדיפת הכוח. המרתו של הכס המלכותי בכיסא מפלט של אחד מכלי המשחית המתקדמים בעולם רומזת על פוטנציאל החורבן וההרס הטמונים בהשגת השלטון באמצעים כוחניים, על הניסיון לשמרו כמעט בכל מחיר ועל הסכנה שבעת משבר או קריסה יצילו השליטים את עצמם ואת המקורבים אליהם בלבד.

לוחית שיבוץ ועליה תיאור עלילתי, שגיבורו הוא שליט כנעני
תל מגידו, 1300-1130 לפני הספירה, שנהב
רשות העתיקות
אולם ארץ כנען (כרגע לא בתצוגה, תוצג בתערוכה "המשתה")

לוחית שיבוץ לרהיט: עץ דקל מקודש
שומרון, המאה ה־9 עד ה־8
לפני הספירה, שנהב
רשות העתיקות
אולם ישראל בימי התנ"ך

עיטור רהיט: אריה רובץ
שומרון, המאה ה־9 עד ה־8
לפני הספירה, שנהב
רשות העתיקות
אולם ישראל בימי התנ"ך

נעימת חליל סירינקס, 2022

שיש קררה סטטואריו, 40x60x135 ס"מ

העבודה היא העתק של פסל סָטיר מרקד ולצידו פנתר וחליל סירינקס (פאן) מן התקופה הרומית. הסטירים היו יצורי־כלאיים, שחציים אדם וחציים חיה, ובני פמלייתו ההוללת של דיוניסוס, אל היין ופריון הטבע ופטרון אמנויות הבמה. מאפייניהם החייתיים - רגלי העז, הקרניים, זקן התיש וזנב הסוס - אמנם טושטשו כבר בפסל המקורי אך הוא עדיין מזוהה כסטיר בזכות החליל, הזנב ותווי הפנים השדוניים.

גוטסמן משלים את איבריו השבורים של הפסל ו"מתקן" אותו, אבל שלא כבשחזור מקצועי, נוטל לעצמו חירות ומעניק לו פרשנות חדשה. המוטיב הצמחי והשופע שיוצא מן האיברים השבורים מדמה שריג גפן או נחש שמתלפף סביב הדמות וכמו משתלט עליה ומאיים להכניעה. תנועתו הכאוטית מאזכרת את איבוד השליטה והאקסטזה שאפיינו את פמלייתו שלוחת הרסן של דיוניסוס כפי שתוארה בטקסטים המיתולוגיים ואת הפסטיבלים הססגוניים ופולחני הסוד המסתוריים שנערכו לכבודו. הסטיר של גוטסמן, שכלוא כעת על ידי הטבע הפראי שלו עצמו וכמו שב אל אופיו החייתי שהלך והתעדן באמנות הרומית, נראה כמשל למתח התמידי בין יצריו החייתיים והקמאיים של האדם ובין ניסיונותיה של התרבות לווסת ולהדחיק אותם.

בחירת האמן להעתיק פסל רומי מתייחסת לתעשיית ההעתקים המשגשגת של התקופה הרומית, ששאבה את השראתה מן הפסלים המפורסמים של יוון. כמו האמנים הרומים ששינו וחידשו את הפסלים שהעתיקו, גם גוטסמן מרשה לעצמו להתרחק מן המקור עד כדי בריאת יצירה חדשה.

סטיר עם פנתר
קיסריה, המאה ה־2 לספירה, שיש
רשות העתיקות
אולם תחת שלטון רומא

אולם מוסלמים וצלבנים
התקופה המוסלמית הקדומה, 750—1099 לספירה
התקופה הצלבנית, 1099—1291 לספירה
התקופה המוסלמית הביניימית והמאוחרת, 1187—1516 לספירה

הם, 2019-2022

4 לוחות אבן־חול, 8x40x53 ס"מ כל אחד

חילופי שטחים והתנגשות בין תרבויות הולידו מאז ומתמיד הזדמנות להפריה הדדית ופריחה אמנותית אך גם אימה וחרדה מפני הזר והשונה וביטויי גזענות הנלווים אליהן. ארבעת תבליטי האבן המרכיבים את העבודה עוסקים בצורך האנושי למצוא שעיר לעזאזל בעיתות משבר ומצוקה ולהטיל עליו את האשמה על כל הרעות. התיאורים הגרוטסקיים הנראים עליהם של הסכנות שמביא עימו מי שאינו 'משלנו'– הפצת מחלות, שוד, תקיפה וחטיפה – רק מעצימים את חוסר ההיגיון ואת האבסורד שבהטלת האשמה עליו.

טכניקת העבודה של התבליטים והדימויים בעלי האופי הסכמטי של בני־האדם, בעלי־החיים, המפלצות והעיטורים הצמחיים שעליהם מתכתבים עם פיסול האבן הרומנסקי מן המאה ה־11 וה־12 באירופה ועם עיטורים אדריכליים מממלכת ירושלים הצלבנית המוצגים באולם, כגון "אבן־מסעד בדמות ראש מפלצת חורצת לשון", "חלק כרכוב בדמות ראש נער מחייך", ו"אבן־מסעד בדמות ראש אדם נושף". אף שסגנונה של האמנות הצלבנית הושפע מהסגנון הרומנסקי, היום רואים בו סגנון מקומי בזכות עצמו.

העבודה מציבה מראה שמשקפת את קולות ההסתה וההדרה המתעצמים בעידן של לאומניות גואה, והם חזקים ומסוכנים כמו אז כן כיום.

חלק כרכוב בדמות ראש נער מחייך
כוכב הירדן, המאה ה־12,
שיש ושרידי צבע
רשות העתיקות
אולם מוסלמים וצלבנים

אבן־מסעד בדמות ראש אדם נושף
עכו, המאה ה־13, שיש
רשות העתיקות
אולם מוסלמים וצלבנים

אבן־מסעד בדמות ראש מפלצת חורצת לשון
עכו, המאה ה־13, אבן
רשות העתיקות
אולם מוסלמים וצלבנים

דריסת רגל, 2022

פולימרים וצבענים, קוטר: 160 ס"מ

אולם התרבויות השכנות
מצרים של הפרעונים, המזרח הקדום, העולם היווני, עמי איטליה,
האלף ה־7 לפני הספירה—המאה ה־7 לספירה
האסלאם במזרח הקרוב, המאה ה־7 לספירה—המאה ה־19

כדור משחק אדיר־ממדים, מכוסה כולו בתבליט של עשרות דימויי אריות, ניצב במרכז האגף לארכאולוגיה, בצומת שבין גלריות "התרבויות השכנות". האריה הוא מוטיב שכיח בתרבויות רבות מן העת העתיקה ועד ימינו וסמל לכוח ועוצמה. לכן הוא שימש רכיב עיקרי בייצוגי אלים, גיבורים ושליטים, וביטא גם הגנה ושמירה על החיים והמתים. בתרבות היהודית הוא מסמל את שבט יהודה, בעקבות ברכת יעקב "גור אריה יהודה" (בראשית מט: ט), ומשמש גם סמל של ירושלים.

בקומפוזיציה הדחוסה שמכסה את פני הכדור מצטופפים האריות זה לצד זה וזה על זה, נתונים באינטראקציה של משחק, חיזור או מאבק. דמויותיהם, שנדגמו מן התצוגה הארכאולוגית של הארץ ושל הארצות השכנות, הן בעלות מאפיינים איקונוגרפיים וסגנוניים מגוונים, לפי השפה האמנותית של התרבות שהם משתייכים אליה. יחד הם יוצרים תלכיד סגנוני פרוע ואנכרוניסטי שמרמז על מאבקי השליטה וההישרדות אך גם על ההפריה התרבותית ההדדית, המאפיינים את המגעים בין התרבויות השכנות ובינן לבין ארץ־ישראל במרוצת הדורות.

הכדור העצום, שכמו התגלגל זה עתה בין חללי התצוגה עד שנעצר, ובתוך כך אסף וקיבץ עשרות אריות, משמר את פוטנציאל התנועה הטמון בו. סכנת ההרס המרחפת מעל החפצים המקיפים אותו מרמזת על נפיצותה של ארץ־ישראל, כצומת אסטרטגי בין ערב־רב של תרבויות שכנות מימי קדם ועד היום.

אחד משני אריות שהוקדשו לאל המלחמה עת'תר, בעל אד'נן, על ידי ידעאב וישהרמלך, מלכי נשן
חקוקים במעינית־שבאית בכתב דרום ערבי, נשן (היום: אל־סודאא, צפון תימן), המאה ה־6 לפני הספירה
בקירוב, ברונזה
אוסף שלמה מוסיוף
אולם התרבויות השכנות

מרזב שבקצהו ראש אריה
אשקלון, המאה ה־12 לספירה, שיש
רשות העתיקות
אולם מוסלמים וצלבנים

ידית בדמות אריה
מוצא לא ידוע, המאה ה־2 לספירה, ברונזה
מתנת ארנולד גלימטשער ורעייתו, ניו־יורק, לידידי מוזיאון ישראל בארה"ב
אולם התרבויות השכנות >
עמי איטליה

מטבע ועליו אריה וראש גבר
פלשת, המחצית השנייה של המאה ה־5 לפני הספירה, דרכמה (כסף)
מתנת ג'ינט ויונתן רוזן, ניו־יורק, לידידי מוזיאון ישראל בארה"ב
אולם פנים רבות למטבע

זוהר גוטסמן (יליד ישראל, 1979) הוא פסל, בוגר המחלקה לאמנות ב"בצלאל, אקדמיה לאמנות ועיצוב", ירושלים, ובעל תואר ראשון בארכאולוגיה ותולדות האמנות מאוניברסיטת בן גוריון שבנגב. התמחה בטכניקות פיסול מסורתיות בשיש בקררה, איטליה. כיום מלמד ב"בצלאל", ב"שנקר – הנדסה. עיצוב. אמנות", וב"מדרשה, המכללה האקדמית בית ברל".

עבודותיו הוצגו בתערוכות רבות במוזיאונים, בגלריות ובמרחב הציבורי בארץ ובעולם: מוזיאון תל אביב לאמנות; מובי - מוזיאון בת ים; מוזיאון לאמנות עכשווית בולזנו, איטליה; מוזיאון פתח תקווה; House of Arts, ברנו, צ'כיה; K.A.D.E, אמרספורט, הולנד; המרכז לאמנות דיגיטלית, חולון; בית הגפן, חיפה; הגלריה האוניברסיטאית, אוניברסיטת תל אביב; גלריה רוזנפלד, תל־אביב; גלריה שלוש, תל־אביב ועוד.

גוטסמן זכה בפרסים ומענקים, ובהם: פרס אמן צעיר מטעם משרד התרבות והספורט (2014), מלגה מטעם קרן אמריקה-ישראל (2008), קרן אאוטסט לאמנות עכשווית (2017, 2022), מועצת הפיס לתרבות ולאמנות (2017, 2018, 2022) וקרן ליוצרים עצמאיים מטעם משרד התרבות והספורט (2022).

האגף לארכאולוגיה ע"ש שמואל וסיידי ברונפמן

ארץ ישראל היתה כמיליון וחצי שנים בית לעמים רבים, בני תרבויות ואמונות שונות. לעמים ולתרבויות אלה מוקדשת תצוגת הקבע של האגף לארכאולוגיה, המשמשת חלון ראווה ראשון במעלה למורשת הארכאולוגית העשירה והמרתקת של אתרי הארץ. אוסף הפריטים שבתצוגה – מרביתם מחפירות מקומיות – הוא מן המובילים בעולם בתחומו, הן באיכותו הן בהיקפו.

התצוגה מציעה למבקר מסע לאורך ההיסטוריה של הארץ, שהיתה למולדת התנ"ך ולערש שלוש הדתות המונותאיסטיות; מסע, שראשיתו בתקופות הפרהיסטוריות וסופו בתחילת התקופה העות'מאנית. אירועים הרי־גורל, הישגים תרבותיים, חידושים טכנולוגיים ויצירתיות אמנותית מוצגים באמצעות אלפי חפצים עתיקים, רבים מהם יחידים במינם, אשר פותחים צוהר לאורחות־חייהם, לאמונותיהם ולתפיסות־עולמם של עמי הארץ ושליטיה בעבר.

את סיפורה של ארץ ישראל מרחיבות גלריות המוקדשות לתרבויות השכנות, שהטביעו את חותמן עליה: מצרים, המזרח הקדום, יוון, איטליה והאסלאם במזרח הקרוב. משלימות את התמונה שלוש התצוגות: "הכתב העברי הקדום", "פנים רבות למטבע" ו"הזכוכית במרוצת הדורות", אשר שופכות אור על כמה מן ההישגים החשובים של התרבות באזורנו. כל אלה מעניקים למבקר חוויה יוצאת־דופן ומבט מקיף על התקופות השונות בתולדות האזור.

מוזיאון ישראל, ירושלים
שכבה מופרעת: אמנות עכשווית מאת זוהר גוטסמן באגף לארכאולוגיה
אולמות האגף לארכאולוגיה ע"ש שמואל וסיידי ברונפמן
הפתיחה: חורף תשפ"ג, דצמבר 2022

האוצרות: סאלי הפטל נוה וטלי שרביט
עיצוב התערוכה: מיכל אלדור
עוזרים למעצבת: קמע דיבון ונתנאל דהן
עריכה: תמי מיכאלי
עיצוב הדפדפת והפקתה: עידן ועקנין
צילום העבודות: © מוזיאון ישראל, ירושלים ע"י אלי פוזנר
תצלומים אחרים: © מוזיאון ישראל, ירושלים: עמ' 5, 6, 8, 9 מימין, 10 משמאל, 12, 16 מימין; ע"י יורם להמן: עמ' 4 משמאל; ע"י זוהר שמש: עמ' 9 משמאל; ע"י דוד חריס: עמ' 11; ע"י אלי פוזנר: עמ' 10 מימין, 17; ע"י אברהם חי: עמ' 14 באמצע, עמ' 16 באמצע; ע"י אילן שטולמן: עמ' 14 משמאל; ע"י ולדימיר נייחין: עמ' 16 משמאל
© רשות העתיקות ע"י צילה שגיב: עמ' 14 מימין
הדפסה: אדנת אופסט בע"מ, חולון
© מוזיאון ישראל, ירושלים, 2022
כל הזכויות שמורות

עוזרי האמן:
אופיר אשרי, גלעד אשרי, סימה גיל, ניב גפני, מרטין ויסוק, משי כהן, קרולינה לאן, אמילי לבנך, קיארה מיזאיקוף, אלה קנטי

התערוכה בנדיבות

תורמי קרן התערוכות של מוזיאון ישראל:
קלאודיה דוידוף, קיימברידג', מסצ'וסטס,
לזכר רות ולאון דוידוף
הנו ד' מוט, ניו־יורק
קרן משפחת נאש, ניו־יורק

הקרן ליוצרים עצמאיים מייסודו של משרד התרבות והספורט
מועצת הפיס לתרבות ולאמנות
וקרן אאוטסט לאמנות עכשווית

outset.

הדפדפת בנדיבות
קרן מונטגומרי סקיוריטיז לפעולות ארכאולוגיות במוזיאון ישראל

תודות
יהודית ומשה גוטסמן, יעל פרנק, נעמה הנמן, להלי פרילינג פדידה, ודים פוטין
רשות העתיקות

תודה מיוחדת לאוצרות ואוצרי האגף לארכאולוגיה

אמנות עכשווית מאת **זוהר גוטסמן**
באגף לארכאולוגיה

